

СЕКЦІЯ 2 ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦЯ

УДК 378:622.32:796

Р. І. Бойчук,
старший викладач кафедри фізичного
виховання і спорту

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЗНАЧУЩИХ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НАФТОГАЗОВОЇ СПРАВИ ЗАСОБАМИ СПОРТИВНИХ ІГОР

Подальше вдосконалення виробництва, зростання обсягу і інтенсивності праці висувають підвищені вимоги до якості підготовки фахівців. У зв'язку з цим важливого значення набуває забезпечення необхідного рівня професійної готовності майбутніх фахівців, до якої доцільно віднести фізичну підготовленість, тренованість, працездатність, розвиток професійно важливих якостей і психомоторних здібностей [4].

Не викликає сумнівів, що кожна професія має свою рухову специфіку, яка відрізняється умовами праці, психофізіологічними характеристиками і висуває різні вимоги до рівня розвитку фізичних якостей, психофізіологічних функцій і психічних властивостей і якостей особистості.

Складова частина фізичного виховання, що займається питаннями, пов'язаними з підготовкою до трудової діяльності, отримала свою назву – професійно-прикладна фізична підготовка (ППФП). Під ППФП розуміють підсистему фізичного виховання, яка належним чином забезпечує формування та вдосконалення властивостей і якостей, що мають істотне значення для конкретної професійної діяльності [1,4].

В основі впливу занять фізичними вправами на успішність професійної діяльності лежить механізм перенесення рухових навичок, умінь, сформованих в процесі занять фізичною культурою, на результат оволодіння навичками і вміннями у трудовій діяльності. Основна спрямованість занять полягає в тому, щоб збільшити діапазон функціональних можливостей організму людини, розширити арсенал його рухової координації, а також забезпечити ефективну адаптацію організму до різних факторів трудової діяльності [2, 4].

Відомо, що кожна людина володіє різними задатками до оволодіння певними видами рухової діяльності (плавання, стрибки, гімнастичні вправи, спортивні ігри) так і руховими діями певних професій. Однак, у більшості випадків можливо і необхідно за допомогою спеціальних засобів розвивати, підвищувати функціональні можливості молодих людей, які бажають навчатися певній професії, і відповідно робити їх професійно придатними. Саме це завдання і покликана вирішувати ППФП студентів у вузі [4].

Важливу нішу в системі ППФП студентів займає процес вдосконалення координаційних здібностей, під якими розуміють спроможності людини, що визначають її готовність до оптимального управління руховою дією, та її регуляцію і з якими пов'язують здібності до навчання певних рухових дій [3].

Саме тому, на нашу думку, дане дослідження є актуальним та своєчасним, що й зумовило постановку мети та завдань дослідження.

Мета дослідження – підвищення ефективності процесу професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх фахівців нафтогазової справи шляхом цілеспрямованого розвитку координаційних здібностей засобами спортивних ігор.

Завдання дослідження:

1. Виявити значущі види координаційних здібностей для фахівців нафтогазової галузі, дослідити рівень їхнього взаємозв'язку.

2. Визначити педагогічні умови застосування координаційних вправ ігрового характеру в процесі професійно-прикладної фізичної підготовки студентів технічних спеціальностей.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, педагогічне тестування, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення: студентам технічних спеціальностей – майбутнім операторам системи «людина-машина-середовище» характерні свої специфічні вимоги до фізичної підготовленості. Ефективність діяльності оператора визначається двома основними функціями: перше – умінням безперервно розпізнавати і аналізувати інформацію, що надходить і друге – вміння швидко формувати і виконувати відповідні дії. Хорошою моделлю такої діяльності є спортивні ігри [3, 5].

Проведений аналіз науково-методичної літератури з питань вивчення особливостей праці та якостей необхідних для успішної професійної діяльності фахівців нафтогазової справи дозволив припустити, що значущими координаційними здібностями для представників даної галузі є наступні: здатності до реагування (дозволяють швидко й точно виконувати цілісний, короткочасний рух на відомий чи невідомий заздалегідь сигнал усім тілом чи його частиною (рукою, ногою, тулубом)), диференціації параметрів рухів (зумовлюють високу точність й економічність просторових (амплітуда руху в суглобах), силових (стан тону в робочих м'язах) і часових (високе відчуття часу виконання) характеристик рухів, орієнтації (точне визначення, своєчасна зміна положення тіла й здійснення руху в потрібному напрямку), узгодження рухів (поєднання окремих рухів і дій у цілісні рухові комбінації), пристосування та перебудови рухів (швидка перебудова вироблених форм рухів, чи перехід від одних рухових дій до інших відповідно до умов, що змінюються), відчуття ритму (проявляється в точності відтворення заданого ритму рухової дії чи в адекватній зміні даного ритму в зв'язку з умовами, що виникають [1, 3, 4].

Наукова розробка методики тренування координаційних здібностей вимагає отримання точної відповіді на те, як ці здібності взаємопов'язані, яка в них структура. Оскільки, в залежності від того чи існує взаємозв'язок між

окремими координаційними здібностями, залежить вибір тренувальних засобів, що застосовуються для їхнього розвитку. Наявність сильних взаємозв'язків дозволяє використання вправ інтегрованого впливу і навпаки їх відсутність припускає пошук засобів направлено (адресного) впливу. У тих випадках, коли між координаційними здібностями є тісний взаємозв'язок, можна очікувати перенесення тренуваності з одних здібностей на інші, а також перенесення однієї і тієї ж здібності, що проявляється в різних рухах і рухових діях [2].

В нашому дослідженні взяло участь 25 студентів 1 та 2 курсу, що займаються у відділенні волейболу. Із 49 вирахованих кореляцій 8 виявилися статистично значущими, що склало 16,3 % від усіх зв'язків. З рисунку 1 видно, що із 8 виділених нами кореляцій переважна більшість низького рівня взаємозв'язку. Це підтверджує раніше зроблені висновки іншими авторами [3] про те, що з віком зменшується кількість достовірних взаємозв'язків між показниками координаційних здібностей і тому їхнє вдосконалення необхідно здійснювати з використанням засобів спеціалізованого, направлено характеру.

Значущий рівень взаємозв'язку ($r=0,56$, $p<0,05$) виявлений лише між показниками перебудови і пристосування рухових дій та узгодження рухів, що дає можливість підбору засобів інтегрального характеру для вдосконалення цих видів координаційних здібностей у даному віковому періоді.

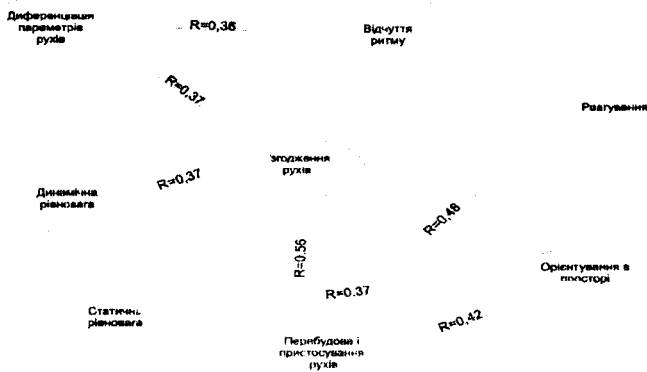

Рис. 1. Взаємозв'язок показників координаційних здібностей студентів, що займаються волейболом

Також варто відзначити, що одним з перспективних і найменш розроблених шляхів підвищення рівня розвитку координаційних здібностей в процесі ППФП студентів технічних спеціальностей є метод поєднаного впливу, що полягає у вихованні координаційних здібностей паралельно з розвитком інших рухових якостей та в процесі техніко-тактичного

вдосконалення певного виду спорту. Наприклад, в процесі одночасного розвитку силових та координаційних здібностей засобами спортивних ігор використовують підготовчі ігри з набивним м'ячем у волейболі, баскетбол та футбол з обтяженнями (спеціальні жилети, партнер, який знаходиться на плечах, тощо). Для одночасного вдосконалення координаційних здібностей та витривалості використовують тривалу двосторонню гру з певного виду спортивних ігор, двосторонню гру у стані втоми після попереднього навантаження, гру на піску, м'якому ґрунті, тощо.

Спортивні ігри можна з упевненістю назвати універсальним засобом фізичного виховання всіх категорій населення - від дітей дошкільного віку до пенсіонерів. Тому, якщо студент на протязі свого навчання в університеті систематично займається даним видом рухової діяльності, то з великою ймовірністю можна очікувати, що він отримає необхідний рівень розвитку фізичних якостей, психофізіологічних функцій і психічних властивостей особистості, та за умови наявності в нього високих фахових знань, це стане вагомим чинником у його становленні як кваліфікованого фахівця в нафтогазовій галузі.

Перспективи подальших досліджень лежать у площині розробки комплексів вправ з метою подальшої диференціації процесу професійно-прикладної фізичної підготовки студентів ІФНТУНГ з урахуванням особливостей майбутньої професії.

Література:

1. Бабич Т. М. Совершенствование развития координационных способностей студентов технических специальностей / Т. М. Бабич, П. Е. Приходько // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2015. Випуск 1 (42). – С. 4-13.
2. Кряж В. Н. Перенос тренированности в физическом воспитании / В. Н. Кряж, В. Староста // Ученые записки: сб. научн. тр. Вып. 5. — Минск: АФВиС РБ, 2002. — С. 252–258.
3. Лях В. И. Координационные способности : диагностика и развитие / В. И. Лях. – М.: ТВТ Дивизион, 2006. – 290 с.
4. Раевский Р. Т. Профессионально-прикладная физическая подготовка студентов технических вузов : учебное пособие для вузов / Р. Т. Раевский. – М.: Высшая школа, 1985. – 136 с.
5. Спортивные игры : Техника, тактика, методика обучения : учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений / под ред. Ю. Д. Железняк, Ю. М. Портнова. – 2-е изд., стереотип. – М. : Академия, 2004. – 520 с.